

Hur kan hoten mot kulturmiljön mötas? Kulturmiljöfrämjandets andra workshop om kulturmiljöfrågor den 19 april 2018 Minnesanteckningar

Mot bakgrund av att tio myndigheter fått Regeringens uppdrag att utarbeta strategier för kulturmiljöarbetet samlades ca 30 personer från Göteborgs universitet, ICOMOS Sverige, Kulturmiljöfrämjandet, Länsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Samfundet S:t Erik, Statens Fastighetsverk, Svenska byggnadsvårdsföreningen, Sveriges Hembygdsförbund, Sveriges Jordägarförbund och Uppsala universitet till en tidig dialog. Mötet arrangerades av Kulturmiljöfrämjandet i Murmestare Embetets hus i Stockholm, med syfte att hitta en modell för samverkan mellan myndigheter, forskning, ideella föreningar och enskilda.

Bengt KÅ Johansson, Kulturmiljöfrämjandet (KMF), välkomnade deltagarna och ledde mötet. Han meddelade avsikten att filma föredrag under seminariet, som kan läggas ut på KMFs webbsida (www.kulturmiljöfrämjandet.se), och fick deltagarnas samtycke till detta.

Sören Häggroth, Kulturmiljöfrämjandet, liknade sin utgångspunkt vid Harry Scheins boktitel *Har vi råd med kulturen?* och talade på temat *Vad får skyddet för kulturmiljön kosta?* Han tecknade en problemformulering utifrån att kulturarvspropositionen lyfter upp kulturhistoriska myndigheters ansvar, men utan att bevilja mer medel. I den befintliga modellen förs ansvar över till regionalt och kommunalt verksamma och därvid tunnas resurserna ut ju längre bort man kommer från Regeringen. Han gav exempel där statliga byggnadsminnen förts över från Fortifikationsverket till Statens Fastighetsverk (SFV), men utan att flytta över pengar. SFV hade svårt att ta ekonomiskt ansvar för överföring av liknande fastigheter, vilket lett till att de måste avyttras. Bland förslagen på vad man skulle kunna göra istället nämndes att öka anslagen till myndigheter, som ska ta den nya rollen, t ex SFV. Det påtalades att Regeringen ger tio gånger mer resurser till naturvård. Alternativt skulle man kunna diskutera andra finansieringsformer än statliga, exempelvis liknande National Trust, eller titta på andra regelverk för att säkerställa att kulturhistoriska värden tas om hand vid ägarbyten. Sören Häggroth avslutade med att konstatera att det behövs en Harry Schein i kulturmiljövården.

Inger Liliequist, Kulturmiljöfrämjandet, presenterade Kulturmiljöfrämjandet och framhöll att ideella och offentliga aktörer behöver samlas och skapa former för samverkan. Hon betonade att ideella organisationer kan bidra med att utveckla modeller för hållbar förvaltning, att göra problembeskrivningar och att lägga till olika perspektiv tidigt i planeringsprocessen.

Knut Weibull, Riksantikvarieämbetet, framhöll Riksantikvarieämbetets nationellt övergripande uppdrag i det befintliga systemet och betonade rollen som stödande till länsstyrelser och museer. Han kommenterade det aktuella tio-myndigheters-uppdraget och såg det som ett sätt att försöka överbrygga skillnader mellan sektorsintressen och få förståelse för kulturmiljöperspektivet. Han anförde att detta synsätt ska finnas också på andra myndigheters ledningsnivåer. I strategiuppdraget är Riksantikvarieämbetets roll i förhållande till andra myndigheter att stödja och följa, erbjuda metodstöd, ansvara för dialog och möjliggöra erfarenhetsutbyte. Knut betonade att det är jätteviktigt med det ideella engagemanget och var inne på att ideella och offentliga aktörer kan ta olika roller. Riksantikvarieämbetet kan inte lobba mot politiken, medan ideella kan skriva debattartiklar. Han uttryckte dock att han inte ser något utrymme för samverkan med ideella när det gäller uppdraget till de tio myndigheterna. [Anförandet har filmats och kan ses på Kulturmiljöfrämjandets webbsida.](http://www.kulturmiljöfrämjandet.se)

Kristina Berglund, Svenska byggnadsvårdsföreningen, reflekterade över frågan *Varför efterlevs inte mål och lagar till skydd för det byggda kulturarvet?* och med ett antal exempel från olika håll i landet tecknade hon en mörk bild av att kulturhistoriskt värdefulla miljöer inte skyddats trots en tydlig skyddslagstiftning. Kristina Berglund hänvisade också till rapporten *Hur kunde det bli så här?*, som hon medverkat till att ta fram och som kommer inom kort. Hon framförde en förhoppning att den aktuella strategin ska öka medvetenheten om kulturarvets betydelse.

Anförandet har filmats och kan ses på Kulturmiljöfrämjandets webbsida.

Se också Bilaga 1 för några viktiga slutsatser av de ärenden som nämndes i anförandet.

Michael Lehorst, Sveriges Hembygdsförbund, presenterade hembygdsförbundet, som är en stor organisation med hela 430 000 medlemmar och som förvaltar 11 000 byggnader. Deras vision är "en levande hembygd öppen för alla". Man vill spela en aktiv roll för en hållbar samhällsutveckling och de närmaste åren är landskapets förändring ett fokusområde. Man vill uppmärksamma vad som sker i samhället och se till att man känner sig hemma där man bor. Bland aktuella landskapsfrågor, som man engagerat sig i, nämndes Nobelcenter, vattenförvaltningens ärenden och gravvårdar på kyrkogårdarna.

Ulrich Lange, Göteborgs universitet, beskrev ett ökat intresse för grönt kulturarv sedan 1980-talet och samarbete mellan Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet på 1990-talet. Också Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA), Nordiska museet och Lantbruksuniversitetet deltog i satsningar på seminarier och bokproduktion. Han beskrev intresset som fortfarande starkt idag, men det finns inget övergripande paraply. Ulrich Lange framhöll vikten av att praktiker och vetenskap pratar med varandra och att det finns en ambition att KSLA ska komma med i flera sammanhang.

Monika Ålund, Sveriges Jordägarförbund, presenterade organisationen som grundades 1960 och har fem regionala föreningar. I deras vision ingår att främja en långsiktigt bärkraftig förvaltning. Hon framhöll att allt fler jordägare öppnar upp för besöksnäringen. Hon såg fördelar med samverkan mellan de ideella föreningarna och föreslog KMF som en sorts koordinator.

Diskussion

Deltagarnas kommentarer handlade bland annat om skillnader i synsätt och resurser när det gäller natur- och kulturfrågor och vem som dömer av vid eventuella konflikter. Det konstaterades att det inte finns någon överinstans.

Det uttrycktes förhoppningar om att strategiuppdraget ska innebära att stuprörstänkandet (verksamheterna är ju organiserade efter sektorsintressen både på departementsnivå och i de nationella myndigheterna) bryts innan frågor landar på länsstyrelsernas bord. Lös principiella samverkansfrågor i t ex natur-kultur-konflikter (avvägning mellan konkurrerande lagstiftningar, skillnader i resurser) så att länsstyrelserna slipper trassla med sådant i enskilda ärenden.

När det gäller roll- och ansvarsfördelningen mellan statlig, regional och kommunal nivå efterfrågades dels analys och kommentar av varför ansvariga på stort avstånd från Regeringen har svårt att leva upp till sitt ansvar, dels förslag på insatser. Flera påpekade att det är stora brister i antikvarisk kunskap på olika håll i systemet och särskilt i kommuner.

De samlade ideella organisationerna uttryckte intresse för att samverka med offentliga aktörer och önskar att myndigheterna i sitt strategiarbete för kulturmiljön också inbegriper hur de ser att samverkan med ideella ska gå till.

AÅ 2018-04-19